

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.10, maj 2017

Indledningen er redigeret af Holger Berg og Klaus Nielsen

Tilsyn ved mag.art. Kira Kofoed

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til “Chor” og “Ving-Thors Hammer”

ved Stine Holst Petersen

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Festen på d'Angleterre
- 3 Grundtvig og Billedkunsten
- 4 “Chor”
- 5 “Ving-Thors Hammer”
- 6 Grundtvigs digte om Thorvaldsen
- 7 Anvendt litteratur

1 Anledning

Den nyuddannede billedhugger Bertel Thorvaldsen var den 29. august 1796, 25 år gammel, rejst til Rom for at videreuddanne sig. Uddannelse blev til arbejde og først efter mere end 40 år flyttede han tilbage til fødelandet. Thorvaldsen var blevet en af tidens mest anerkendte og feterede kunstnere og leverede store værker til opstilling rundt om i Europa.

Det var en lysende international stjerne og en national stolthed, der den 17. september 1838 vendte tilbage med store dele af sit livsværk ombord på fregatten Rota, der med kongelig tilladelse var blevet stillet til rådighed for hjemrejsen (Barfoed 1844, s. 183). Hjemkomsten var et tilløbsstykke uden lige. Titusindvis af mennesker stod klar ved Toldboden, og en mængde både, heriblandt en digterbåd med bl.a. Grundtvig ombord, sejlede fregatten og Thorvaldsen i møde på reden for at hilse den hjemvendte velkommen (*Kjøbenhavnsposten*, 18. september 1838). Festlighederne strakte sig over fire uger, og højdepunktet var festen den 7. oktober i Hotel d'Angleterre.

2 Festen på d'Angleterre

Festen præsenterede sig som et 'Musicalsk-Poetisk Academie' med indslag fra bl.a. Adam Oehlenschläger, H.C. Andersen, J.L. Heiberg, H.P. Holst og Grundtvig. Gæsterne var en blanding af Københavns mest betydningsfulde "Kunstnere, Diplomater og Videnskabsmænd" (Larsen 1941, s. 273). I et brev til veninden Henriette Hanck giver H.C. Andersen et indtryk af festens grandiose rammer: "Den meget store Sal var decoreret med Guirlander af Georginer, Professor Hetsch havde taget sig af dette. Stolene vare efectfuldt opstillede af Bournonville, og Balustraden hvor Digterne traadte frem paa, decoreret med rødt Klæde, bagved var Orchestret"(Larsen 1941, s. 273). Festen er veldokumenteret i samtidige beretninger, der er digitaliseret af Arkivet på Thorvaldsens Museum (se eksempelvis *Kjøbenhavnsposten* 8. oktober 1838).

Grundtvig var inviteret til at bidrage dels ved korsangen "Fædrelandet", der med andre musikalske indslag var blevet trykt og runddelt til gæsterne ved selskabet, dels ved digtet "Ving-Thors Hammer", som han selv reciterede ved festen. Det har været ærefuldt først at modtage Thorvaldsen som en del af digterbådens besætning og derefter levere hyldestigte til ham ved den fornemme fejningsfest. Det har været en god mulighed for Grundtvig for at vise sig frem, og det afspejler samtidig det skifte, der finder sted i Grundtvigs liv i efteråret 1838, hvor Grundtvig med sine *Mands Minde*-foredrag for alvor begynder at vinde popularitet og bliver en central skikkelse i det københavnske bybillede (Lundgreen-Nielsen 1995, s. 111).

3 Grundtvig og Billedkunsten

Grundtvig interesserede sig ikke for billedkunst. Billedkunsten kunne ikke fastholde ham, fordi den manglede ånd, som han skriver til B.S. Ingemann i 1837: "At nu ogsaa Aand lader sig spore i *Haandens Kunstværker*, indrømmer jeg gjerne, selv i højere Grad og videre Udstrækning, end mit Øje er skabt og skikket til at opdage; men her begynder dog allerede vore Synsmaader kjendelig at adskille sig, da du lægger langt mere *Vægt*, end jeg kan billige, paa Aandens Spor i Bygninger, Malerier og Billedstøtter" (Grundtvig og Ingemann 1882, s. 193). Grundtvig fortsætter brevet med en udlægning af kraften ved det levende ord: "da viser hele Universalhistorien, saa vidt jeg kjender den, at en *begejstret Røst* var aldrig magtesløs, men at alle Kunstværker og selv de saakaldte *aandfuldeste* Bøger bestandig var det, saa der herskede det største Barbari og den grueligste Aandløshed med ypperste Kunstværker for Øje og de aandrige Bøger mellem Hænderne" (Grundtvig og Ingemann 1882, s. 194-195). Man må være påpasselig med at søge ånden i billedkunsten ifølge Grundtvig, fordi den ikke findes der, og ved at søge den i det synlige, i det håndgribelige, som bogstavtegn eller kunstværker, så forledes man let til åndløshed og afgudsdyrkelse (Niels Thomsen 2001, s. 43-45). Grundtvig var altså ikke begejstret for skulpturer, hverken romerske eller græske (Grundtvig 1833, s. 331-333). Derfor kunne Thorvaldsens værker heller ikke stå som det centrale i Grundtvigs hyldest; det var mennesket Thorvaldsen og hans verdensry, han måtte begejstres over, hvilket også skinner igennem i de to digte til ham.

4 “Chor”

Grundtvigs “Chor” med førstelinjerne “Fædreland! / Lysere tindrer Din Stjerne” præsenteres i festprogrammet som et korværk med musik nykomponeret af J.P.E Hartmann. Koret, der blev “udført af Mandsstemmer” (Thiele 1856, s. 30), har en fremtrædende placering i festens musikalsk-poetiske program, da de første tre strofer indleder aftenens underholdning (nr. 1, s. 3 f.), og den sidste strofe (nr. 6, s. 12) afslutter det. Digtet har fædrelandskærligheden og fædrelandets kærlighed som omdrejningspunkt. Thorvaldsen kaldes til sit fædreland og forlader hæder og berømmelse i Rom for at vende hjem (strofe 1). Fædrelandet opfordres til at favne den hjemvendte med moderlig varme og fremvise sin levende glæde over gensynet (strofe 2).

Thorvaldsens værker bydes også velkommen hjem i 3. strofe, hvor værkerne forbindes til deres nordiske rødder ved at deres skaber kaldes for Thor. Herpå fulgte en række sange og deklamationer (*Festen for Thorvaldsen*, s. 15-47), inden Grundtvig selv fremførte “Ving-Thors Hammer”. Det fjerde og afsluttende vers understreger den nordiske klangbund og den opvågning, Grundtvig så rundt om sig, af den nordiske ånd ved at proklamere om Thorvaldsen, at “Vingthor er vaagnet paany” (strofe 4, vers 10).

5 “Ving-Thors Hammer”

Grundtvig trådte som den sidste op og reciterede sit hyldestdigt “Ving-Thors Hammer” for Thorvaldsen. Digtet balancerer mellem anerkendelsen af Thorvaldsens geni og Grundtvigs foragt for alt romersk. Balanceakten bliver klar fra indledende afsnit, hvor Grundtvig siger, at hos Thorvaldsen er det ikke i marmoret men i leret (mennesket, jf. 1 Mos 1,26), han ser guds billede (s. 48, linje 7-10); han havde tit som argument fremført Det Gamle Testaments angreb på billedhuggeri som afgudsdyrkelse. Senere må Grundtvig tilstå, at han i langt højere grad ser Nordens kæmpeånd i de gamle runer end i marmorskulpturer (s. 54, linje 4-6).

Den dobbelte reference i Thors hammer gør det muligt for Grundtvig at kæde Thorvaldsen og hans værker til det nordiske og den nordiske ånd. Han lader kæmpeånden være genopstået hos bl.a. Thorvaldsen (s. 52, linje 15-19, og s. 53, linje 1-7), og med Nordens kraft i Thorvaldsens hammer er han som en ny Vølund Smed (Vaulunder) (s. 54, linje 13-14). Hammeren bruges samtidig til at skildre forskellen mellem det åndfulde nordiske og åndløse franske (sydlandske) sindelag. Således er den franske hammer blot en krigshammer. Grundtvig refererer til den ved først at henvise til Karl Martell (Karle-Hammer) og derefter beskrive Brennussværdet (Brennus-Kiøllen) som den franske hammer, Napoleon samlede op og brugte med stor succes, indtil den i kamp mod ånden måtte lade sig begrave dybt i jorden (s. 50, linje 1-18). Den nordiske hammer derimod er nu stået op af graven for atter at skabe og øve storværk. I modsætning til den franske bliver Thors hammer brugt til åndfyldt arbejde og vil derfor ikke gå til grunde, men skinne gennem de værker, den lægger kraft til (s. 51, linje 6-19, og s. 52, linje 1-2).

6 Grundtvigs digte om Thorvaldsen

Thorvaldsen ytrede sig på skrift hverken om Grundtvigs eller nogle af de mange øvrige digte. Tilhørerne bed især mærke i, at Grundtvigs bidrag var blevet tildelt så fremtrædende en rolle og bemærkede hans kraftfulde stemme (Larsen 1946, s. 274, Thiele 1856, s. 30).

7 Anvendt litteratur

- “Nyheds-Post. Kjøbenhavn, den 8de October 1838” i *Kjøbenhavnsposten*, nr. 277, 8. oktober 1838, s. 1115-1116. København..
- *Festen for Thorvaldsen i Hôtel d'Angleterre den 7de October 1838* (u.å.: 1838). København.
- Andersen, H.C. (1941) *H.C. Andersens brevvæksling med Henriette Hanck 1830-1846*, udg. Svend Larsen. København.
- Barfod, Frederik (1844) *Thorvaldsensk Album*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1833) *Haandbog i Verdens-Historien. Efter de bedste Kilder. Et Forsøg*, bind 1. København.
- Grundtvig, N.F.S. & B.S. Ingemann (1882) *Grundtvig og Ingemann. Brevvæxling 1821-1859*, udg. Svend Grundtvig. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1995) “Grundtvig og guldalderens København” i *Grundtvig-Studier 1995*, s. 107-139. København.
- Thiele, Just Mathias (1856) *Thorvaldsen i Kiøbenhavn 1839-1844. Efter den afdøde Kunstners Brevvæxlinger, egenhændige Optegnelser og andre efterladte Papirer*. København.
- Thomsen, Niels (2001) “Grundtvig og Billeder” i *Grundtvig-Studier 2001*, s. 41-57. København.